

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2019-10-17
Besvaras senast
2019-10-23 kl. 12.00

Till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:200 Spridningen av mässling

År 2012 sattes ett ambitiöst mål: Fem av WHO:s sex regioner skulle ha utrotat spridning av mässling fram till 2020. Många länder har sedan dess lyckats nå målet. Men nu är den positiva utvecklingen bruten och mässling ökar världen över.

Under 2016 rapporterades drygt 5 000 fall i WHO:s Europaregion. Därefter har antalet fall bara ökat. År 2017 rapporterades nästan 26 000 insjuknade, och 2018 var siffran fler än 84 000. Och det finns inga tecken på minskning. I år har hittills fler än 90 000 fall av mässling rapporterats, vilket är fler än under hela 2018.

Fyra länder i Europa har också förlorat sin mässlingsfria status i år, bland annat Storbritannien och Grekland.

Siddhartha Datta, programdirektör vid WHO:s Europakontor, anser att återkomsten av mässling i den europeiska regionen är mycket oroande eftersom detta är en mycket smittsam och potentiellt livshotande sjukdom. Mässling kan dock förhindras med ett vaccin som är billigt, säkert och effektivt.

Men det är inte bara Europa som är drabbat. Under årets första månader har 365 000 fall rapporterats i världen, nästan tre gånger så många fall som samma period föregående år. I Kongo har fler människor dött av mässling än av ebola under det senaste året. På Madagaskar pågår ett stort utbrott, med fler än 100 000 fall av mässling under året. Brasilien hade noll fall under 2017, och 2018 insjuknade fler än 10 000 personer. USA har det högsta antalet fall sedan 1992, fler än 1 200.

Mässling är en av världens mest smittsamma sjukdomar. Det är därför en tidig indikator på att andelen vaccinerade minskat även när det gäller andra sjukdomar. Den som är sjuk kan smitta mellan 12 och 18 personer.

Enligt Seth Berkley, vd för Gavi, är mässling så smittsamt att om en infekterad person var i ett rum för två timmar sedan finns det fortfarande risk för personer som går in i rummet att bli smittade. För att nå flockimmunitet, då sjukdomen inte kan spridas i befolkningen, krävs att omkring 95 procent av befolkningen är vaccinerad. I Europa ligger snittet numera på rekordhög 91 procent. Omkring 86 procent av alla barn i världen vaccineras.

Varje år dör omkring 100 000 människor av mässling, främst barn i låginkomstländer. Även i länder med god sjukvård dör människor. Här är dödligheten omkring 1 per 1 000 fall. Förra året dog 74 personer i WHO:s Europaregion, 32 av dem i EU-länder. Det är även vanligt med följsjukdomar av mässling som öroninflammation, lunginflammation och bihåleinflammation. En del, som hjärnhinneinflammation, kan vara allvarliga.

Trots att vaccin varje år förhindrar upp till 3 miljoner dödsfall och ytterligare 1,5 miljoner skulle kunna förhindras med ökad vaccinationstäckning i världen är det fortfarande många barn som inte vaccineras. De flesta lever i områden med konflikter eller med underutbyggd sjukvård.

Ju fler som vaccineras i ett område, desto färre fall av sjukdomarna som man vaccinerar mot. Vilket innebär att färre blir sjuka och minns hur allvarliga sjukdomarna kan vara och därför kanske anser att vaccination är onödigt.

Tyvärr förekommer det att människor anser att vaccin kan vara skadliga eller överksamma. WHO listade i år vaccinmotstånd som ett av tio hot mot folkhälsan. En föreställning som vaccinmotståndare ofta sprider är att vaccinet mot mässling, påssjuka och röda hund, MPR, kan orsaka autism. Den seglivade myten går tillbaka till 1998 då den brittiska läkaren Andrew Wakefield och forskarkollegor publicerade en studie i den prestigefyllda vetenskapliga tidskriften Lancet och pekade på en möjlig koppling mellan autism hos barn och MPR-vaccinet. Resultatet fick stor spridning världen över, och tusentals oroliga föräldrar lät bli att vaccinera sina barn. Även i Sverige syntes en tydlig minskning i andelen vaccinerade följande år.

Dock stämde inte forskningsresultaten. Journalisten Brian Deer kunde påvisa att data manipulerats.

Trots att studien sedan dess dragits in och att läkaren som genomfört den felaktiga forskningen, Andrew Wakefield, förlorat sin läkarlegitimation och andra studier avfärdat kopplingen mellan vaccination och autism sprids fortfarande myten att MPR-vaccinet kan öka risken för autism hos barn.

Det förekommer även andra orsaker till att människor är tveksamma till vaccin. En europeisk undersökning från i våras visade att en stor andel människor tror att vaccin kan ge allvarliga biverkningar, orsaka sjukdomarna som vaccination ska motverka liksom att immunförsvaret kan försvagas av vaccination.

Vaccinmotstånd är inget nytt; det som är nytt är att myter och felaktigheter snabbt får stor spridning via internet. Det senaste året har trycket ökat på plattformar som Facebook och Google att göra något åt detta. Bland annat har sidor som sprider vaccinmyter börjat rankas ned i sökresultat, och den som söker information om vaccin får länkar till pålitliga källor som WHO.

I Sverige är över 97 procent av alla tvååringar vaccinerade. Ytterligare barn vaccineras senare. Förklaringen till den höga svenska vaccinationsgraden är att vaccinationer sker inom barnhälsovården och elevhälsan. Det finns dock områden med lägre vaccinationstäckning, till exempel Järna och Järvafältet utanför Stockholm.

Anledningarna till att föräldrar väljer att inte vaccinera sina barn är många, och det finns ingen enkel lösning. Förtroendet för myndigheter och hälso- och sjukvården behöver öka. Vaccination mot smittsamma sjukdomar, där mässlingen är ett exempel, tillhör medicinhistoriens största framgångar.

Med anledning av detta vill jag fråga socialminister Lena Hallengren:

Vilka åtgärder är ministern och regeringen beredda att vidta för ökad grad av vaccinering av barn mot mässling och andra smittsamma sjukdomar?

.....

Margareta Cederfelt (M)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welanders